Η «Τύχη της Μασούλας» είνε το πρώτο ελληνικό έργο που είχε την εύτυχία νά επικοινωνήση με την ψυχή και την διανόησι του μεγάλου μας κοινού. Και τό έτος 1889 όπότε παρεστάθη γιά πρώτη φορά στό τότε «Θέατρο της Ομονοίας» όπως ελέγετο ή μετέπειτα «Νέα Σκηνή» ή σημερινός «Κόνος» αποτελεί ένα είδος χαρακτηριστικού δρόσημου. Χωρίζει δηλαδή την εποχή πού, ύποτυπώδης ή νεοελληνική σκηνή επλανάτο με τά ξένα έργα της και με τάς πατριωτικάς ενέσεις της εγχωρίου δραματοπαραγωγής, από την άλλην εποχή, όταν τό ελληνικό θέατρο άρχισε νά λαμβάνη σάρκα και οστά και ν' αποκτά ίδιαν υπόστασι μόνιμα και σταθερά, μ' ένα δραματολόγιο συγγρονισμένο.

Την έγραψε ο Δημήτριος Α. Κορομηλάς (1850—1898) πού εστάθη ένας αλάνθινος ποιητοπόρος. Στην εποχή του, δόξασε τό Θέατρο, εσωτερικά κλεισμένο ύστερα από τόσους αιώνας βαθυτάτης σιωπής. Και, σάν ίερεφάντης εύφυεστάτης ο Αθηναίος αυτός ευρα οίδης, ο άνθρωπος του κόσμου και της γραιτωμένης συνεφοιάς, άφισε την δημοσιογραφία και κάθε άλλη του ενασχόληση κι' αφιέρωσε τή ζωή του σ' ένα μοναδικό σκοπό : Νά σπουδάση τό θέατρο σάν επαγγελματίας, νά τό διαβάση σάν απόστολος και νά τό ανείξη διάπλατο στό μεγάλο τό κοινό, ώστε μιά μέρα, με την φυσική του ανέλιξι, νά ξαναπάση την αρχαίαν αίγλη πού είχε μιά φορά κι' ένα καιό, στόν τόπον όπου εγεννήθη κι' εμεσουράνησε.

Κι' έκρουσε με πάθος, με φανατισμό και με πεποίθησι, όλες τις πόρτες του κατάκλειστου Ναού. Τις έκρουσε με τραγωδίες, με δράματα, με κωμωδίες. Ξένα και πεζά. Σ' όλα τά είδη. Με όλους τους τρόπους. Αλλά και μ' ένα βραστό μεινέκτημα πού απέρρεεν από μιά πλάνη, ποιός τής εποχής : Τό μεινέκτημα της γλώσσας και πού θέματος. Δυό παθημένων πού δέν υπορούν ν' αναστηθούν. Κι' όλη ή δραματική οικονομία πού διέκρινε τά έργα του, εκλιπαίνε χαμένη, γόνια δλόκληρα. Καμμιά επικοινωνία. Καμμιά επαφή.

Μά ο Δ. Κορομηλάς, ακόρεστος γεμάτος πίστι και αισιοδοξία, δέν απεθαρρύνετο. Και γιά νά μή ξεχνά τήν τέχνη του, και μάλιστα γιά νά την εφαρμόζη πιό σπαρταριστά, ωργάνωνε θιάσους ερασιτεχνών. Και πότε στό Παλάτι, πότε στά σαλόνια τ' αθηναϊκά, παρίσταρε τις αληθινά χαριτωμένες μονόπρακτες κωμωδίες του. Κι' εύχαριστούσε ένα εκλεκτό κι' εκλεκτικό ακροατήριο, την ώρα πού ο Ίδιος εδίδασκε τόν εαυτό του στόν ίσιο δρόμο του θεάτρου.

Ένα από αυτά τά μονόπρακτα ήταν κι' «Η πέτρα του σκανδάλου». Επεισόδιο διασκεδαστικό, γεμάτο φρεσκάδα, κέφι και τοπικισμό. Μά δέν τό έκριναν καλό οί ερασιτέχναι γιά τό σαλόνι, αφού ήταν μιά περιπέτεια μέσ' την κουζίνα. Τότε ο Δ. Κορομηλάς τό ανέπτυξε σ' ένα τρίπρακτο κωμειδύλλιο, έγραψε τά τραγουδάκια του πάζω με τόν Δημήτριον Κόκκο, και με εμπιστοσύνη τό παρέδωσε στόν θίασο του Δ. Ταβουλάρη. Και ή «Τύχη της Μασούλας» έβαλε πλώρη στό ανοικτό τό πέλαγος. Ο Ευάγγελος Παντόπουλος εφαρμόσιασεν αθάνατα τόν Μπάρμπα Λινάρδο, και ή Χαρίκλεια Αθανασοπούλου, ή κατόπιν σύζυγος του Σπύρου Ταβουλάρη, ενδύσφωσε τόν τύπο της Μασούλας. Απείρως δμως μεγαλύτερη από

τὴν «Τύχη» της ὑπῆρξεν ἡ τύχη τοῦ ἔρ-
γου καὶ τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου ποὺ
ἄνοιξε ἔτσι πόρτες καὶ παράθυρα νὰ μπῆ
ὁ ἥλιος. Καὶ ἀπὸ τότε ἡ μοῦχλα ἐγάθη.
Κι' ἄρχισε νέα ζωή.